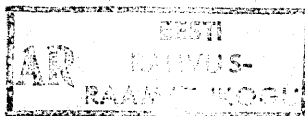

13094.
II. aastakäik

Nr. 5

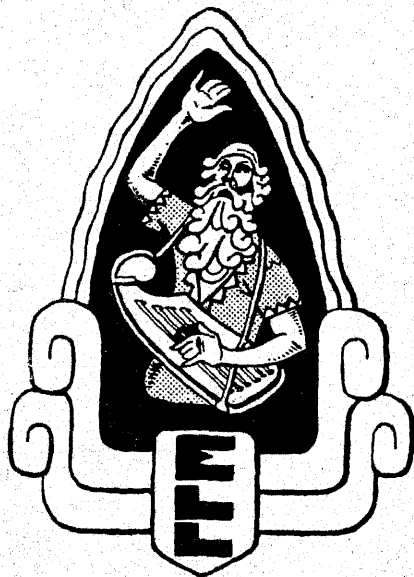
Mai 1925

Eesti Lauljate Liidu

Muusikaleht

Jlmub kord kuus

Tallinn

EESTI LAULJATE LIIDU

MUUSIKALEHT

Ilmub igal 20. kuupäeval. — Vastutav ja tegev toimetaja: Anton Kasemets. — Väljaandja: Eesti Lauljate Liit. Toimetuse ja talituse adress: Tallinn, Müütrivahe uul. 16, Eesti Lauljate Liit — Ajakiri „Muusikaleht“.

Tellimishind: tihes saatekuludega aastas 500 m., poolaastas 250 m. Üksik number tihes noodilisaga 50 m

Sisu: Eeloleva koorijuhtide päeva puhul. Jooned Eesti muusika ajaloost (piltidega), (järg). — Anton Kasemets. Märkused Eesti koorilaulu tekkimisest ja arenemisest (järg). — Anton Kasemets. Mõnda koorilaulu minevikust Rāpinas (pildiga). — J. Karheiding. Beethoveni traagiline elu (järg) — R. Rolani järele —g. Kontsertide ülevaade (pildiga). Kroonika (pildiga). Teated laulupidudest ja laulupäevadest. Teated laulu- ja muusikakooride tegevusest. Lauljate Liidu teated. Seda ja teist. Pildid: A. Saebelmann-Kunleid. A. Thomson. Rāpina vanad laulumehed, kes esinesid laulukursuste lõpp-peol. Lydia Lipkovski. Nikolai Orloff.

Eeloleva koorijuhtide päeva puhul.

Meie muusikakunsti populaarsemaks, rahvuslikumaks osaks on ikka olnud ja on ka praegu koorilaul.

Juba esimesel vabaduse koidikul kujunesid laulukoorid nendeks rahva ärksamate poegade-tütarde koonduskohtadeks, kus rahva eneseavalduse ja isetegevuse tung võis leida ühist mõtet ja ühiseid väljendusvorme. Ja kui esimesel laulupeol lõkkele äratatud rahvusliku ärkamise, rahvusliku eneseleidmise kaudu sai laiaudele hulkadele selgeks laulu masendav mõju rahva hingeellu, siis omandas koorilaul rahva silmis erilise aupaiste ja lugupidamise. Ja siitpeale on see lugupidamine ja armastus koorilaulu vastu vahetpidamata kasvanud ja ikka sügavamale ja sügavamale rahva hingesse tunginud. Ikka suuremad ja suuremad hulgad rahva paremaid poegi-tütred on koondunud Vanemuise laulualtari ümber, on andunud selle kauni asja teenistusele, mida nimetatakse koorilauluks. Ja praegu ulatab nende aateliste inimeste arv, kes nädal nädala, kuu kuu ja aasta aasta kõrval käivad väsimatult ja tüdimatult mitmesugustes laulukoorides laulmas, ümmarguselt viieteisme tuhande peale. See on masendav hulk, see on võimas laulu malle, mis ühinemisel suudab kõita terve maailma tähelepanu, nii kui seda tõendas viimane üldlaulupidu.

Mis on siis see, mis sunnib neid tuhandeid inimesi ilma ühegi tasuta, ilma kellegi sunduseta pärast rasket ja väsitavat päevatööd

ja askeldusi, sagedasti saju ja poriga, torni ja tuisuga verstade tagant kooli- või seltsimajja kokku tulema?

See imejõud on — armastus laulu vastu, — see armastus laulu vastu, mille olemasolust meie rahva hinges nii sageli räägitakse, kuid mille suurust ja sügavust võivad ainult need õieti mõista, kes lähedalt tunnevad meie laulumalevat.

Kuid see suur ennastohverdav lauluarastus ühes hääleliste andmetega, mis lauljad endiga laulukoori kaasa toovad, on ainult väärtuslik tooresmaterjal, millest meister — koorijuht — peab moodustama kunsti-küpse terviku.

Seega on siis koorijuhataja isik, kelle oskusest, teadmistest ja oma peale võetud ülesannete suuruse õigest hindamisest oleneb küsimus, kas see kõrgeväärtuslik tooresmaterjal, mis vabatahtlikult tema kätte usaldatud, õigesti ja otstarbekohaselt tarvitatakse, või kujuneb tema töö asjata energia ning aja raiskamiseks, ilma et sel tõsisel kunstilisi tagajärgi oleks.

Viieteisme tuhande laulja väsimata energia ning soe armastus laulu vastu, mis nad ohverdavad koorilaulule, on selleks küllalt suur väärtus, et otsekoheselt küsda, kuidas on meie koorides asjad selles suhtes? Kas seisavad kõik meie koorijuhid oma teadmiste ja oskuse poolest tarvilisel kõrgusel, et nende kasutada olevat lauljaskonda viia tarvilisele kunstilisele kõrgusele?

Kes meie laulukoorisid ja koorijuhtisid vähegi tunneb, peab otsekoheselt tunnistama, et see väga paljus koorides pole mitte nii. Meie liigi 500 laulukoorist on õige suur protsent niisugused, kus nii lauljad kui ka juhataja teevad oma ühist tööd armastusega ja andumusega, kuid töö kunstilised tagajärjed jäävad ometi kasinaiks ja pinnapealseiks. Sagedamaks põhjuseks on siin just koorijuhtide puudulik ettevalmistus oma ülesannetele.

On ju suur osa meie koorijuhtidest lihtsad asjaarmastajad, kes koorijuhatamisega tegelevad oma igapäevase elukutse kõrval, ainult armastusest laulu vastu. Tegutsedes koguni muil aladel, pole paljud neist saanud kuigi palju teadmisi muusikas omandada. Ja ka hiljem ei ole neil olnud võimalusi oma teadmisi täiendada, kas või hea eeskujuga. Sest elades maal, raudteedest ja linnadest kaugel, on paljudel koorijuhtidel sageli aastate viisi võimatu head koori kuulda ja head juhatamist näha, ja selteel oma oskust täiendada. Ilma hea eeskujuta ja juhatuseta on aga erilise hariduseta asjaarmastajal väga raske saavutada täiesti häid tagajärgi.

Teisest küljest raskendavad paljude kooride edenemist mitmesugused kõrvalised takistused, näiteks organiseerimatus, korralikkude ruumide, mänguriista ja nootide puudus, sisemised intriigid ja tuhat muud piseimat või suuremat põhjust.

Kõik need takistused kokku sünnitavad raske ummiku, mis ei lase meie koorilaulu areneda tõsiseks, küpseks kunstiks, mille tulemused tasuks kõigi nende tuhandete lauljate ja sadade koorijuhtide vaeva ja jõukultuuri, mis nähakse ilusa eesmärgi nimel.

Et meie koorilaul saaks areneda kunsti-küpsemaks, tuleks kõrvaldada kõik need takistused, mis ei lase seda sündida.

Kuid kuidas seda teha?

Üksikult on see paljudele kooridele raske, kuid ühiselt, ühisel jõul võib paljugi korda saata, mis üksikult käib üle jõu. Seepärast tuleb meie kooridel oma juhatajate kaudu ühineda, tuleb ühiste takistuste kõrvaldamiseks ühiselt tööle asuda.

Niisuguse ühenduse loomiseks korraldab Lauljate Liit esmaspäeval, 15. juunil Tallinnas koorijuhatajate päeva, mille ülesandeks on valgustada neid puudusi, mis meie koorilaulu edenemist takistavad, ja otsida abinõusid nende takistuste kõrvaldamiseks. Peale selle antakse seal meie koorijuhtidele tegelikke juhatusi ja näpunäiteid koorijuhatamise tehnika alal, mida paljudele koorijuhtidele nii hädaliselt vaja.

Referentideks, juhatus ja seletuste andjaiks on koorijuhtide päeval meie paremad eriteadlased koorijuhatamise alal, hrad K. T ü r n p u, A. T o p m a n, A. K a s e m e t s ja mitmed teised, mis paremaks tagatiseks, et selle päeva töö saab viljakas. Peale selle on koorijuhatamise peensuste käsitamise selgituseks oma abi lahkästi lubanud Tallinna parimad laulukoorid, kes referaatides käsitatud peensusi näitlikkude ettekannetega illustreerivad. See võimaldaks paljudele kooridele heast eeskujust nii mõndagi õppida.

Tulgu siis kõik koorijuhid, kel meie koorilaulu edu kallid, nimetatud koorijuhtide päeva ühisest tööst ühise aatelise eesmärgi nimel osa võtma.

Jooned Eesti muusika ajaloost.

Anton Kasemets.

(Järg 4.)

Nagu eelpool nägime, arenes meie muusika esimesel ajajärgul ainult võõraste, peaauglikult Saksa laulude najal. Tolleaegsed muusikaelu juhid — koolmeistrid, köstrid ja osalt kirikuõpetajad — olid suures enamuses väga väikese muusikalise ettevalmistusega ja tegutsesid rohkem sisemise muusikalise instinkti järele, kui teadlikult, aetuna sügavast armastusest laulu kui niisuguse vastu. Ühtki vähegi korralikkude muusikaliste teadmistegi meest tol ajal eestlaste seas ei leidu-

nud. Seepärast on ka arusaadav, et nende seast ei võinud tõusta mees, kes oleks suutnud aluse panna Eesti oma kunstile ja vabastada seega meie muusika võõrast mõjust.

Tõsi küll, — mõnigi tollaegne muusikaarmastaja katsus Eesti sõnadele laulusid luua ja avaldas need isegi trükis. Nii tegid seda H ö r s c h e l m a n n, R i n n e, J a n n s e n, J u n g ja muud tollaegsed laulusõbrad. Kuid kõik need üksikud püüded olid ja jäid ainult nõrkadeks katseteks, millel

ei saanud olla vähemutki mõju meie muusika edaspidisesse arenemisse. Sest olid ju nende katsete tegijad niivõrd väikese ja pealiskandse muusikalise ettevalmistusega, et nad midagi omapärast või põhjapanevat ei suutnud luua, vaid kopeerisid ainult Saksa eeskuisid, ja sedagi nõrgemalt, kui seda olid originaalid ise.

Seejärel ei saa käsitada neid katseid kui Eesti algupärast heliloomingut, vaid kui esimesi ettevalmistavaid sammusid, mis on nagu vahelülis senni ainuüksi tarvitusel olnud puhtsaksa laulude ja esimeste Eesti asjaarmastajate-heliloojate laulude vahel. Viimased võisid alles siis hakata tekkima, kui meie andekamaile muusikaarmastajale avanes võimalus omandada enam-vähem põhjalikumat muusikalist ettevalmistust, eriti just laulude loomise alal.

See võimalus avanes neile Valga seminari kaudu, mille juhatajaks ja muusikaõpetajaks oli tuntud pedagoog ja muusikamees *Johannes Zimse**), rahvuse poolest lätlane. Zimse pani oma kasvandikkude — tulevaste kihelkonna kooliõpetajate muusikalisele kasvatusel suure rõhku ja töötas sel alal väga heade tagajärgedega, mida tõendab see, et pea kõik meie paremad toleagees koorijuhid olid Zimse koolist välja tulnud. Peale üldise muusikalise ettevalmistuse andis Zimse oma andekamaile õpilastele ka juhatust harmoniseerimises ja laululoomises, muutes seega oma koolimeistrite seminari teatud mõõduni muusika seminariks, — ainsaks omasarnaseks Eestis, kus eestlastel oli võimalik elementaarsematki muusikalist haridust omandada.

Sellest Zimse seminarist tulidki välja meie esimesed tähtsamad heliloojad-asjaarmastajad *A. Kunileid-Saebelmann*, *A. Thomson*, ja *F. Saebelmann*, kes Zimselt omandatud teadmistega asusid tööle meie muusikapõllul, asusid looma Eesti laulu.

Neist oli kõige andekam, sügavam ja omapärasem *A. Kunileid-Saebelmann*, kelle laulud ka esimestena trükkis ilmusid.

Aleksander Peter Carl Saebelmann, varjunimega **Kunileid**

sündis 22. novembril 1845. a. Audrus, Pärnumaal, kus ta isa oli köstriks. Isalt päritud muusikaanded ja armastus muusika vastu

*) *J. Zimse*st v. pikemalt „Muusikaleht“ nr. 3 — 1925, kirjutuses „Märkused Eesti koorilaulu tekimisest ja arenemisest“.

avaldusid temas väga noorelt. Kui isa klaverit mängis, istus väike Aleksander tundide viisi rahulikult toolil ja kuulas tähelepanelikult ilusaid helisid. Ja veidi suuremaks sirgudes hakkas ta isa juhatusel ise klaverimängimist õppima. avaldades selles suurt usinust ja püüdu. Kooliealiseks saades pandi ta Karksi kihelkonna kooli (isa oli vahepeal Audrust Karksi asunud), mille lõpetamisel läks Valga kihelkonna kooliõpetajate se-

A. Saebelmann-Kunileid.

minari. Seminari juhataja ja muusikaõpetaja *J. Zimse* märkas kohe uue õpilase häid muusikaandeid ja hakkas neid suure armastusega arendama. Selleks töötas ta Kunileidiga peale harilikkude muusika- ja laulutundide veel eraviisil, õpetades talle eriliselt orelimängu ja heliloomist, peaaesjalikult muidugi harmooniat.

Olles ise suur rahvalaulude armastaja ja Läti rahvaviiside korjaja ning harmoniseerija, õpetas ta ka oma õpilasi rahvaviise ja neis peituvat rahvuslikku omapära hindama.

See viimane asjaolu on Zimse kasvatus-töös eriliselt suure tähtsusega, ja me kriipsutame seda iseäranis alla, sest vaevalt oleksid Kunileid, Thomson ja muud toleageesed heliloojad, kes olid saanud kodus saksameelse kasvatusel, ilma Zimse mõjuta hakanud rahvuslikku omapära hindama. Nüüd olid aga Kunileidi esimesiks iseseisvaiks kompositsiooni katseiks just Eesti ja Soome rahvaviiside harmoniseerimised, millede põhjal ta püüdis leida Eesti-Soome omapärast põhjamaa koloriiti ja katsus seda koloriiti väljendada ka oma hilisemais algupärases lauludes.

Seminaari kursuse lõpetas Kunileid väga hästi ja seepärast jäati ka kohe peale lõpetamist sama seminaari õpetajaks. Siin kuni 1871. a. töötades lõi ta oma igapäevase töö vaheaegadel kõik need laulud, mis senni trükkis ilmunud ja terve rea muid, millede käsikirjad läksid hiljem Peterburis kaotsi.

Neist lauludest olid kaks ilusamat, nimelt pooleldi Soome rahvaviisile ehitatud „Sind surmani küll tahan“ ja L. Koidula sõnadele loodud algupärane laul „Mu isamaa on minu arm“, esimese üldlaulupeo eeskavas ainustena Eesti lauludena.

Need ja muud sel ajal loodud laulud, nimelt „Mu isamaa, nad olid matnud sind raskemust kattega“ (L. Koidula sõnadele), „Mul isa lapsel rääkis küll mitmel vaikselt ööl“ (C. R. Jakobsoni sõnadele), „Maimukene, marjukene, jutusta mul juhtumisi“ (C. R. Jakobsoni sõnadele) ja mitu Eesti ja Soome rahvaviisi Kunileidi seades avaldas C. R. Jakobson 1869. ja 1871. a. kogudes „Vanemuise Kandle Healed“, mida juba eespool nimetasime.

Kõik need laulud, eriti aga esimestena nimetatud avaldavad tusedat loomulikku talenti ja tol ajal ainuvalitsuses olevast saksa-pärasusest erinevat omapärasust.

Kuigi see omapärasus ei väljendanud veel täielist arusaamist Eesti rahvaviisi iseloomust ega rajanud seega uut eestipärast muusikat, oli ta ometi suureks sammuks selle poole, vähemalt tugevaks vastukaaluks nii õhtral käel levitatud Saksa diletandimaitsele pinnapealsele laulule. Oleks Kunileidil olnud osagi Dr. Hermanni taolisi rahvajuhi praktilisi kalduvusi ja ettevõtlikkuse energiat, oleks ta kauem saanud meie muusikapõllul tegutseda, siis ehk oleks tema omapärane stiil võinud saada eeskujuks järgnevaile heliloojaile ja — kes teab, ehk oleks sellest juba ammugi välja arenenud Eesti omapärane muusika. Kuid seda ei olnud. Kunileid oli iseloomult vaikne ja tagasihoidlik. Ainult üks kord esines ta suurema rahvahulga ees, nimelt juhatas ta esimesel üldlaulupeol oma kaht laulu. Varsti pärast laulupidu, nimelt 1871. a., lahkus ta kodumaalt jäädavalt ja läks esiteks Peterburi kooliõpetajaks ja sealt 1873. a. Poltaavasse organis-tiks ja kooliõpetajaks. Siin sai ta vaevalt kaks aastat töötada. Juba varem tema organismi kurnand tiisikus hävitas meie muusikamehe nõrga tervise ja suigutas ta sur-

male 27. juulil 1875. a., vaevalt 30-aastase noorena.

Temast kodumaale maha jäänud ja C. R. Jakobsoni poolt trükkis avaldatud laulude hulk oli seks liiga väike, et suuta iseene-sest, ilma õhutamata ja propageerimata murda, või vähemalt kõigutada nii lopsakalt lokkava Saksa diletantliku laulu ainuvalitsust. Niisugust propageerijat ei leidunud, samuti jäid ka ilmumata alatud suuna väärilised jatkajad ja — Saksa laul võis oma tugevasti kindlustatud troonile aastakümneiks rahulikult edasi jääda

Olgu lõpuks veel tähendatud, et Kunileidi helitööde arv oli märksa suurem trükkis ilmunist, kuid Peterburis läksid kõik tema trükkimata käsikirjad mingisuguse õnnetuse läbi kaotsi.

Teine J. Zimse seminaarist välja tulnud meie ülevaate teise ajajärku kuuluv helilooja-asjaarmastaja on A. Thomson. Kunileidist on ta küll sünniaasta poolest vanem, kuid heliloojana sai ta tuttavaks märksa hiljem.

Aleksander Eduard Thomson

sündis 19. jaanuaril 1845. a. Pringis, Sangaste kihelkonnas, kus tema isa oli veski-rentnik. Isa ja ema olid mõlemad suured lauluarmastajad ja pärandasid selle armastuse ka pojale. Kümne aastasena saadeti väike Aleksander Valka kooli ja mõne aasta pärast Tartu kreiskooli. Kreiskooli lõpetanud astus ta 1862. a. Valga seminaari, mille lõpetas 1865. a. ühe parima õpilasena. Nagu Kunileidki, nii sai ka Thomson kui muusika-andeline õpilane J. Zimse käest peale harilik-kude muusika tundide veel erilist juhatust klaverimängus ja laulude harmoniseerimises.

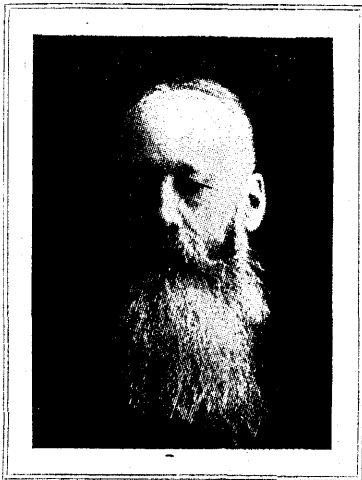
Seminaari lõpetanud asus ta Kanepisse kooliõpetajaks, kus 60-liikmelise laulukoori asutas, millega suure armastusega töötas. „See oli laulurikas aeg täis huvi ja vaimustust“, tuletas ta hiljem armastusega seda aega meele.

Kanepist lahkus Thomson juba aasta pärast ja läks professor Öttingeni soovitusel Voidoma v. Stryki perekonda kodukooliõpetajaks. Siin avanes tal võimalus oma haridust iseõppimise teel täiendada ja mõne aasta pärast keskkooli eksami sooritada. Kanepis oli see väikese koolmeistri palga tõttu võimatu.

Stryki juures asudes rändas ta igal reedel jalgsi Viljandi, et seal tuntud koorijuhi K a r i

Mumme laulukooris kaasa laulda, — nii armastas ta laulu.

1870. aastal astus ta Tartu ülikooli matemaatikat õppima ja juba 1872. a. kutsuti ta Peterhofi Saksa kirikukooli õpetajaks. Selle kõrval valmsitas ta end ülikooli riigieksamite vastu ja sooritas need mõne aasta pärast. Ühtlasi oli ta sel ajal kuulsa komponisti

A. Thomson

Anton Rubinsteini perekonnas kodukooliõpetajaks, seega heas muusikalisel mõjukonnas. Peterhofis viibimise ajal abiellus Thomson C. R. Jakobsoni õega Ida Jakobsoniga*).

Kümneaastase mitte just õnneliku abielu järele läksid nad aga lahku ja Thomson abiellus varsti pärast seda Saksamaalt päritoleva prl. Wilhelmine Altdorfiga, kellega tutvunes ühel Peterburi Eesti Heategevate seltsi kontserdil, kus prl. Altdorf solistina esines.

See abielu kestis õnnelikuna kunni Thomsoni surmani.

1876. a. kutsuti Thomson Peterburi Saksa Peetri koguduse gümnaasiumi — Peetri kooli — õpetajaks, kus töötas lugupeetud pädagoogina 41 aastat, sealkõrval mitmes Peterburi Saksa ja J. Kappeli ajal ka Eesti laulukooris kaasa lauldes.

*) Ida Thomson-Jakobson, kel oli väga ilus hääl, sõitis varsti pärast pulmi Pariisi, kus kuulsa lauljanna Viardot Garcia juures laulmist õppis. Sel ajal loodeti, et temast saab Eestile kuulus laulja, kuid seda ei sündinud: Ida Thomson-Jakobson jäi Eestile võõraks ja asus pärast lahutust lõpulikult väljamaale elama.

Thomson suri 7. oktoobril 1917. a. Peterburis südamehaigusse.

Nagu sellest lühikesest elulookirjeldusest näha, olid Thomsoni muusikaande arenemisevõimalused mitmeti soodsamad, kui muil tolleageasil muusikaarmastajail. Peale J. Zimse muusikalise mõjukonna oli tal võimalus viibida maailmakuulsa muusikamehe Anton Rubinsteini perekonnas valitsevas muusikalises õhkkonnas, mis ei saanud jääda mõjuta Thomsoni muusikalisesse arenemisse.

Teisest küljest ei saa nimetamata jätta C. R. Jakobsoni mõju Thomsoni muusikalise loomingu iseloomu. Olgu tähendatud, et Thomson tutvunes Jakobsoniga juba seminaaris viibimise ajal ja sai temaga hiljem väga lähedaseks sõbraks, eriti siis, kui ta abiellus Jakobsoni õega.

Teatavasti asus Jakobson seisukohal, et Eesti laul peab vabanema Saksa mõjust ja arenema rahva omapärasel viisil. Seda vaadet püüdis ta ka Thomsonile sisendada ja, peab kohe tähendama, mitte tagajärjeta. Thomson, kellele juba Zimse oli tutvustanud rahvalaulu tähtsust, hakkas Eesti rahvalaulu vastu tundma suurt huvi ja püüdis rahvalaulu iseloomuga tutvuneda. Seks käis ta suvistel koolivaheaegadel ühes Dr. M. Veskega ja prof. J. Köhleriga rahvaviise korjamas, millest osa ise koorilauludeks seadis, osa aga hiljem Peterburis J. Kappeli üle andis, et see kui noorem ja suurema muusikalise haridusega helilooja näid koorilauludeks seaks ja sellastena rahvale tagasi annaks.

Selteel rahvaviisi iseloomuga tutvunedes katsus Thomson neis leiduvat omapärast joont ka oma algupäraseis lauludes väljendada ja, peab ütleva, osalt õnnestus see tal kaunis hästi. Näiteks on tema üldiselt tuntud ja armastatud laulus „K a n n e l“ nii palju eestipärast koloriiti ja omapärast kaeblikku ilu, mida asjata otsid paljude hilisemate elukutseliste heliloojate lauludest, et sellele laulule võib julgesti anda eriline asukoht meie vanemaaja muusikaloomingus.

Samasugust eestipärast vaimu hõõgub ka tema teisest üldiselt tuntud laulust „L a u l a, l a u l a s u u k e n e“, mis aga on oma harmoonilise koe poolest märksa õredam „Kandlist“.

Ka muudes tema lauludes on märgata püüdu väljendada omapärast, Saksa diletantlikest lauludest erinevat koloriiti, kuid neis pääseb see siiski vähem mõjule.

Märkused Eesti koorilaulu tekkimisest ja arenemisest.

Anton Kasemets.

(Järg 5.)

Esimesel üldlalupeol veerema pandud elustuse ja vaimustuse lained puudutasid mitte ükski neid õnnelikke, kel hoolimata suurtest raskustest — raudteid meil tol ajal veel ei olnud — oli läinud korda pääseda Tartu ja seal otsekohe osa saada sellest sütitavast vaimustuse romantikast, mis seal hulkade südamed leegitsema ja silmad särama pani, vaid nad valgusid kevadiste elustavate voogudena üle terve meie maa, ulatades isegi kõige kaugemasse maanurkadesse ja viisid endiga kaasa selle äratuse ja vaimustuse, mida nii hädasti vajas meie rahvas sel tumedal murenemise ajajärgul.

Ja ärksamais, elavamais kohtades oli varsti ka selle vilja näha: mitmel pool kutsuti ellu uued laulukoorid, ja kus vähegi oli võimalik, seal asutati „Vanemuise“ eeskujul korralikud Laulu- ja mänguseltsid, et kindla organisatsioonina seda viljakamalt asuda armsaks saanud laulutööle.

Sellele tööle andis uut hoogu peale möödunud laalupeolt ammutatud vaimustuse veel „Vanemuise“ seltsi kavatsus viie aasta pärast, s. o. 1874. a. uut laulupidu korraldada. Sellest uuest laalupeost ei tahtnud puududa ükski esimesel laalupeol kaasa laulnud kooridest, kuid ka sealt puudujad, samuti ka vasttekkivad koorid ei tahtnud teise laalupeo vaimustusest ühelgi tingimusel ilma jääda. Ja seepärast tehti igal pool suure usinusega ja armastusega tööd.

Suure laalupeo eeskujul korraldati vahepeal üksikuis paikates vähemaid kohalikke laulupidusid, mis aitasid üldist huvi asja vastu hoida soojana ja elavana. Samuti rohkenes üksikute kooride erikontsertide arv mitmel pool ja laialiste hulkade huvi nende vastu kasvas alatasa.

Lühidalt, meie koorilaul hakkas esimese laalupeo õhutusel ennenägemata kiires tempos arenema ja „Vanemuise“ seltsi poolt 1874. a. peale kindlaks määratud teiseks üldlalupeoks oleks ta näidanud mõjuvat tõusu nii lauljate arvu kui ka nende võimise suhtes.

Kuid teine laulupidu jäi kavatsatud 1874. a. pidamata, sest et kõrgemalt poolt ei saadud laalupeo korraldamiseks luba.

See ootamata teade halvast muidugi laulukooride senise tööhoo.

Suurte sekelduste järele jõudis teise laalupeo korraldamise luba alles 1876. a. aprillis „Vanemuisele“ kätte ja kuna sama aasta suvel laalupeo pidamisest enam midagi välja ei tulnud, määrati see 1877. a. peale ja laulude noodid saadeti kooridele kätte.

Koorid asusid nüüd uue hooga tööle, et oodataval laalupeol vääriliselt esineda.

Seal tuli aga uus ootamata takistus, mis laalupeo kavatsustest uuesti kriipsu läbi tõmbas: 1877. a. puhkes Vene ja Türgi vahel sõda lahti, mis sundis laulupidu üheks aastaks edasi lükkama. Kuid ka järgmisel 1878. aastal ei olnud poliitilised olud riigis veel nii selged, et oleks võidud laulupidu ära pidada: see tuli veel kord aasta võrra edasi nihutada. Ja alles 1879. a., s. o. 10 aastat pärast esimest laulupidu läks korda aastast-aastasse edasi liikunud teist laulupidu pidada.

Niisugune korduv vintsutamine ja „narritamine“ hävitas koorides varem valitsenud vaimustuse ja elevuse oodatava laalupeo vastu ja seetõttu jäid mitu korda alustatud ja uuesti jälle katkestatud ettevalmistused lõpuks hoopis laokile ja hooletusse. Usu kaotamine laalupeo pidamise võimalusse tõi kaasa loiduse asja vastu, mis kogu laaluarene-mise peale halvavalt mõjus. Nii ei saanud ka teine laulupidu täielikku pilti anda sellest, missugune oli meie koorilaul tol ajal tõeliselt. Sest sellest laalupeost osavõtnud 46 laulukoori 1070 lauljaga sünnitasid, kahtlemata, ainult osa tolleaegsest kooride ja lauljate tegelikust üldarvust, kus segakoorid jällegi olid hoopis kõrvale jäetud.

Osavõtnud kooridest oli suurem osa, nagu see ka loomulik, Lõuna-Eestist pärit, nimelt 30 koori 754 lauljaga ja neistki pooled Tartu maakonnast, kuna Põhja-Eesti kokku ainult 16 koori 302 lauljaga oli välja saatnud. Olgugi, et siis olid juba Peterburi-Baltiski ja Tapa-Tartu vahelised raudteed valmis, oli raudtee sõit tol ajal ikkagi veel sedavõrd harjumata ja kallis lõbu, et kauge maa tagant laalupeole sõitu ainult üksikud koorid võisid ette võtta. Seepärast ei või nende arvude põhjal sugugi järeledada, nagu oleks Lõuna-Eesti olnud Põhja-Eestist kooride rohkuse poolest ees.

Olgugi, et laulupeo mitmekordne edasilükamine ja poliitiliselt segased ajad mõnegi koori tööhinnu halvavalt mõjusid ja laulupeo ettevalmistuse hoogu vähendasid, olid paljud koorid kõigi takistuste kiuste alatud tööd raugemata visadusega ja vaimustusega jatkanud ja esitasid endid laulupeol väga heast küljest. Nii oli Kanepi laulukoor oma kunstilise võimise nii kõrgele viinud, et ta laulupeol korraldatud võistluslaulmises osavõtnud 15-st laulukoorist osutus kõige paremana ja omandas esimese auhinna, surudes

Tallinna „Lootuse“ seltsi laulukoori teisele kohale.

Samuti polnud esimesel laulupeol III. auhinna osaliseks saanud Tarvastu laulukoor omi võimisi vahepeal langeda lasknud, vaid võttis ka siin III auhinna endale.

Ka midu näitas laulupeo hea kordaminek laulukooride võrdlemisi head tasapinda, ja laulupeo ülev meeleolu andis uue tõuke nende edaspidiseks hoogsaks arenemiseks.

(Järgneb.)

Mõnda koorilaulu minevikust Räpinas.

(Kokkuvõtte Räpina laulukursustel peetud kõnest 1. veebruaril 1925. a.)

J. Karheiding.

Esimene Räpina koor ei olnudki laulukoor praeguses mõttes, vaid oli kihelkonnas töötavate koolmeistrite kogu, mis moodustas n. n. „kihelkonna koori“. Seda juhatas köster Undritz. Harjutuste kohaks oli Köstrimäe ja lauljad käsutas kokku pastor Masing. Viimane oli ise laulus täieline võhik: ei saanud äinustki laulu alata, ega olnud tal üldse laulu häält, kuid sellegi pärast armastas ta väga laulu ja määras: kõik kihelkonnas töötavad koolmeistrid ilmugu iga 2-he nädala tagant Räpinasse laulma. Juure olgu lisatud, et tol ajal esmaspäiviti koolitööd üldse ei olnud ja seepärast võidi osa esmaspäivi laulmiseks kasutada. Kihelkonna koor laulis suurtel pühadel, kiriku uue torni pühitsemisel, pastor Masingi ametijuubeli puhul ja muil tähtsail juhusel kirikus. Vahel koopteeriti naislauljaid kihelkonna koori; — neid oli kaunis raske sinna saada ja sageli pandi sopraanile peene häälega mehi appi, samuti altole. Sama kihelkonna koor käis vähese arvu lauljatega 1-sel laulupeol. Sel puhul laulsid kooris peale koolmeistrite veel mõned kihelkonnakooli õpilased. Väljapaistvamad tegelased, kes veel praegu elus, on Viido Kliimann ja Adam Zernask.

Tooste koor. Osalt ühel ajal, osalt pärast kihelkonna koori lagunemist (pastor Masingi ja venestuse mõjul) tekkis Toostes 1865.—1867. a. vahel kohalik meestekoor sel teel, et paljud ärksamad küla nooredmehed, kes juba ammu omavahel koos laulmas käisid, otsustasid kihelkonna koori ja ajalehe mõjul korralikke lauluharjutusi pidama hakata. Seda koori juhatasid mitmed mehed, kõige kauem aga Jakob Puksov, kes oli vahel Radamaal vahel Nahal ja mujal koolmeister, elades mõned aastad isa kodus Toostes. Praegu elab Nahal. Harjutati laupäeva ja pühapäeva õhtuti. Harjutuse kohaks oli vahest mõni talu, enamiste aga Tooste koolimaja. Harjutuste üle peeti märkuste (protokoll) raamatut, millest mõned väljavõtted toome. Nende ülestähenduste järele on näha, et puudujaid trahviti; igaks harjutuseks toodi pakk tubakat ühiseks suitsetamiseks; etendati vahel ka näitemängusid; tehti teinekord isegi kaugemaid sõite Tartu ja Tallinna. Vahel muudeti see koor segakooriks, siis jälle meeskoo-

riks. Segakooriga oli üldiselt raskem toime saada: naislauljad olid nii dresseerimata, et vahel tulid, vahel, kui külas mõne liikme kohta mõnd tühja juttu kõneldi, ei tulnud ka mitte ükski enam laulma. Viimasel juhusel oli tarvis asi jälle enne heaks teha, sageli tuli isegi pastor Masingi juurest toetust otsida. Kõige täbaram lugu oli naislauljatega ühele laulupeole minnes. Kunni minekuni oli kõik korras, aga just paar päeva enne väljasõitu teatasid „tütarlapsed“, et neid kodust ära ei lubata. Siis pidi Viido Kliimann kõik kodud isiklikult läbi käima, kindla sõnaga vanemaile lubama, et ta vankumata vastutab, et midagi halba ei juhtu ja alles siis lubati naislauljad ühes sõita. Tooste koor esines vahel „Setu koori“ nime all ja oli sageli ettekannete ajal setu riides. Tähtsamad ettevõetud reisud olid:

1) Paarile rahvapeole Tartus. Ühel nendest tehti setu zööri, teisel mängiti „Vanemuises“ setu näidendit 2 õhtut järjest ja lõpuks tantsiti. Tartu nooredhärрад kippunud „Setu“ tüdrukutega väga tantsima. „Setudest“ Listakind ei jätnud ka sugugi järele, vaid hõõrus nii tantsu, et kui „Vanemuisest“ uulitsale välja tuli, siis tundis, et jalgealune külmaks läheb: selgus — pastlad ja rätid olid „läbi tantsitud“. Ühel rahvapeol Tartus pidas Jakob Puksov setu murrakus kõne, aine üle: „Halv unenägo“, milles nõokas Grenzsteini, olles ise, nagu paljud muudki tookordsed noored, Jakobsoni mees. Tasuks käimise eest saadi rahalist tasu („Vanemuisel“ kord 15 rub., Luke Johansonilt kord 10 rubla jne. ja ükskord III. auhind.

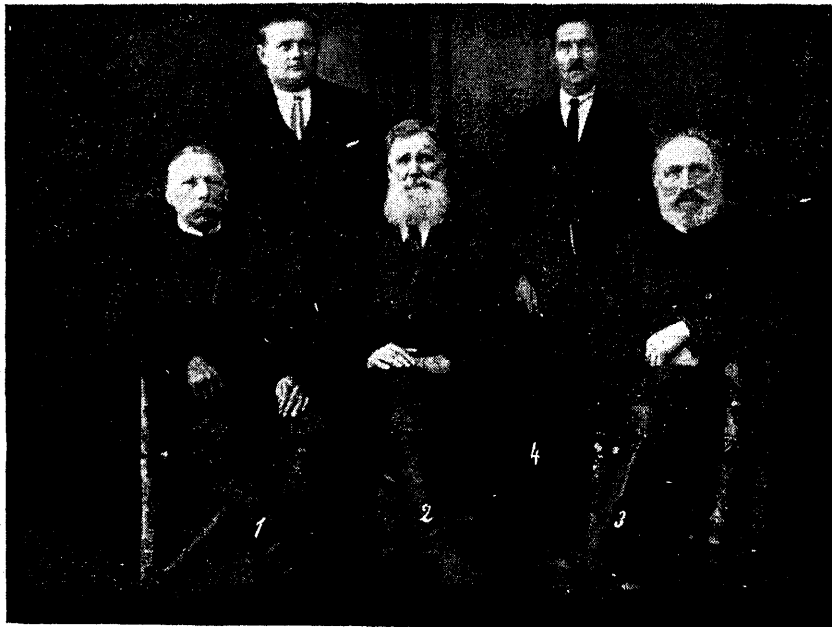
2) Ühel laulupeol.

3) Ühel laulu või rahvapeol Tallinnas, kus tuli jant setu riietega. Nimelt polnud nad endile seekord muretsenud setu riideid, kuid olid siiski lubanud õhtul Kadriorus miskisugusel aiapeol rahvariideis esineda. Ei saadud siis teisiti, kui laenati lisaku pasunakoori meestelt riided ja esineti just kui omadega.

Aaegade kestel lagunes see koor ära, kuigi temale katsus veel elu sisse puhuda Hans Kask; endised lauljad läksid mujale ja uued ei sobinud endistega hästi kokku.

Nendest vanadest laulu-meestest esinesid kolm, nimelt Viido Kliimann, Peeter Kirotar ja Adam Zernask 1. veebruaril 1925. a. Räpina laulukursuste lõpupeol, lauldes (mõne kohaliku tegelase abiga): „Linno kakõn“ — eestlaulja A. Zernask, „Poosikõsõ mihekese“ — eestlaulja P. Kirotar, „Olli mina väike zurakõnõ“ — eestlaulja A. Zernask, „Reisilaul“ (osalt venekeelne) — eestlaulja Viido Kliimann. Ka pidas A. Zernask sel peol lü-

tega ja seepärast kõlas koorilaul alati puhtasti. Reisenbuk ise oli hea muusikamees ja tubli klaverimängija. Lauljaid käis kooris õige kaugelt: Kureküläst, Saareküläst, Nahalt, Võõbsust ja Räpinast. Esineti kohalikkudel pidudel: küünides, vanas leerimajas, Võru laulupeol, mõnes naaber-vallas jne. Koor töötas 4—5 a. ja lagunes enne Reisenbuki lahkumist Räpinast. Lagunemise põhjuseks olid osalt kooriliikmete omavahelised tülid, osalt huvide kaldumine mujale.

Räpina vanad laulumehed, kes esinesid laulukursuste lõpp-peol:

- 1) Peeter Kirotar, taluperemees Tootsi külas. 2) Viido Kliimann, endine kooliõpetaja. 3) Adam Zernask, endine kooliõpetaja. 4) Rein (Peeter) Ruusand, umbes 1000 pulmas pillimees olnud, Tartus, Narvas ja Tallinna kontsertidel mänginud.

hikese kõne, alates nii: „Pill ol helle pedajäne, kannõl kummõ kadajanõ, heledam viil mino hääl.... Niiviisi võisõmi umal aol ütelda. Nüüd olõmi vanas jäänu. Helü um är lännu, ei olõ täl inäp pedäjä pilli heledust, ega kadajatsõ kandlõ kumõdust....“

Nende esinemine võeti rahva poolt haruldase sooja poolehoiuga vastu.

Dr. Jakob Hurti lallepoja Juhan Hurti koor. Juhan Hurt töötas Kõstremäel ja juhatas siin 2 aastat laulukoori, millega korraldas mõned peod küünides.

Ristipalo koor, mida juhatas Aleksander Kirotosk. Seal käisid laulmas peaaesjalikult Lokuta ja Võõbsu inimesed. Koori organiseeris keegi Groppmann. Selle koori eluiga oli ka mõned aastad.

Karl Toomõ koor, mis koosnes peaaesjalikult Rāpina paberivabriku inimestest. See koor oli kaunis hea, kuid püsis koos ainult lühemat aega.

Madis Reisenbuki koor oli üks paremaid maakoorigest omal ajal. Selles oli küll vähe lauljaid, kuid need vähesed olid kõik valitud hääl-

Peale ülnimetatud kooride tegutsesid Rāpinas veel järgmised koorid, osalt viimastega ühel ajal, osalt hiljem: Vene õigeusu kihelkonnakooli õpetaja F. Peelovasi koor; Kõstrimäe kooliõpetaja ja pärastise koolijuhataja R. Lubergi koor; siis veel J. Konsapi koor, mis tegutses ainult ühe suve; Naha koor, mida juhatas sealne kooliõpetaja Tikk; Leeviku koor, mille juhatajaks olid Sell ja hiljem Rāmma; Pahtpää koor J. Mähari juhatusel, Mehikoorma koor Sotniku juhatusel, Veriora koor, mida juhatasid Kõiv ja Hivask; Kahkva koor, mida juhatas Pr. Kärtmann ja V. Freimani koor. Peale selle veel mõned koorid, millede eluiga oli kord pikem, kord lühem.

Rāpina praegune koor, mida juhatab Joh. Karheiding, ei kuulu kui praegusaegne käesoleva ajaloolise eritluse hulka. Nimetame ainult, et selle koori seljataga on I. ja II. Rāpina kihelkonna laulupidu, Võru laulupidu, VIII. ülemaaline laulupidu, Petseri laulupidu, mitu kiriku kontserti ja hulk kohalikke pidusid, kirikus esinemi ja laulukursused.

Beethoveni traagiline elu.

R. Rolani järele — g.

(Järg 4.)

Inglise reisija Russell, kes 1825. a. nägi Beethovenit klaverit mängimas, jutustab, et kui Beethoven tahtis tasa mängida, jäi hääl sagedasti hoopis tulemata. Ja kuulajate süda tõmbus valusalt kokku nähes kramplikult kõverdatud sõrmede ja terve kogu järele seda seesmist ärritust ja vaimustust, millega Beethoven püüdis mängida.

Iseendasse peitudes ja inimestest eraldudes leidis Beethoven lohutust ainult looduses. „Loodus oli talle ainumaks usaldusmeheks”, ütleb Therese Brunswick. C. Nitt, kes teda tundis 1815. a., ütleb, et ta pole kunagi näinud inimest, kes oleks nii palavalt armastanud lillesid, pilvesid, loodust, kui Beethoven. Tundus just kui elaks ta sellest.

„Ükski siin maa peal ei või põldu nii armastada kui mina, — kirjutab Beethoven, — ma armastan puud enam kui inimest...”

Viinis elades tegi ta igapäev ringkäigu mööda linna vallsid. Maal elades jalutas ta hommiku koidust kunni hilja õhtuni üksinda ringi, ilma mütsita vihma või päikese käes.

„Kõigevägevam! — Metsades olen ma õnnelik, — õnnelik olen ma metsades, kus iga puu kõneleb Sinust. Jumal, milline toredus! — Neis tammikuis mäekinkudel on vaikus, — vaikus, et Sind teenida.”

Seal leidis ta veidi unustust teda piinavasis südamerahutustes*). Teda rususid rahalised mured. Ta kirjutab 1818. a. „Ma olen langenud peaaegu kerjuse seisukorda, kuid pean tegema näo, nagu ei keelaks ma enesele midagi vajalist”. Ja edasi: „Sonaat op. 106 on kirjutatud raskeis oludes. Raske on töötada ainult leiva jaoks.”

Spohr ütleb, et ta tihti ei saanud kodust välja, sest et saapad olid katki. Tal oli palju võlgu kirjas-tajaile ja ta helitööd ei toonud talle midagi sisse. d-m o l l i m i s s a peale tuli ainult seitse tellijat, sealhulgas mitte üht muusikut. Ta sai oma imesteldavate sonaatide eest, milledest igauks nõudis talt kolm kuud tööd, vaevalt kolmkümmend või nelikümmend dukatit. Kvartetid op. 127, 130 ja 132, mis võib olla on tema kõige sügavamad helitööd ja mis näivad kirjutatud olevat autori südameverega, komponeeris ta vürst Galitsõni tellimisel, kes aga tasu nende eest jättis maksmata.

Beethovenit vaevasid ka kodused raskused, — lõpmatud protsessid, mis ta ajas, et paukit saada või 1815. a. tiisikusse surnud venna Karli poega ja selle pärandust oma hooldamisele võtta.

Sellele lapsele kandis ta üle kõige armastuse, mis tema südant täitis, kuid leidis uusi raskeid kannatusi. Näis, just kui oleks keegi armulikult oma kohuseks teinud tema kannatusi alalõpmata uuendada ja suurendada, et tema geeniusel oleks alati küllaldaselt toitu.

Kõigepealt tuli tal väikest Karli selle kõlbmatu ema käest päästa.

„Mu Jumal, mu tugi, mu kaitse ja mu ainuke pelgupaik, kirjutab ta, Sina näed mu südamesse ja Sina tunned seda piina, mida ma tunnen, kui pean valu valmistama neile, kes tahavad mult riisuda minu Karli, minu varandust! Kuule mind, olevus,

*) Korteritega ei kodunenud ta iialgi. Kolmekümneviie aasta jooksul, mil ta Viinis elas, vahetas ta kolmkümmend korda korterit.

kelle nime ma ei tea, täida kõige õnnetuma Sinu loodud olevuse palavam palve!”

„Oh, Jumal! Aita mind! Sa näed, et terve inim-kond on mind maha jätnud, sest et ma ei taha ülekohtuga leppida! Kuule mu palvet, et ma vähemalt tulevikus võiksin ühes elada Karliga!... Oh, karm ja lepitamatu saatust! Ei, ei, — minu kannatused ei lõpe kunagi!”

Hiljem osutus see nii palavasti armastatud vennapoeg mitte väärivaks onu usaldust. Beethoven kirjavahetus temaga on kurb ja täis tormilist ärritust.

„Pea ma veel kord kõige vastikumat tänamatust läbi elama? Hea, — kui ühendus meie vahel peab katkema, siis olgu nii! Kõik erapooletumad inimesed, kes sest teada saavad, hakkavad sind põlgama. Kui meid ühendav leping sulle koormav on, siis, Jumala nimel, sündigu Tema tahtmine! — Mina jätan sind saatuse hooleks. Ma tegin kõik, mis võisin...”

Hellitunule, nagu sina, poleks mitte halb olla lihtne ja õiglane; minu süda kannatas väga su silma-kirjaliku ülespidamise pärast minu vastu ja mul on raske seda unustada... Jumal on mulle tunnista-jaks, et ma unistan pääseda tuhande versta taha sinust ja sellest õnnetumast vennast ning sellest vastikust perekonnast... Ma ei või sind enam usaldada.” Ja alla kirjutab ta: „Õnnetuseks sinu isa, või parem mitte sinu isa.”

Kuid sellele järgneb kohe andeksandmine:

„Minu armas poeg! — Mitte üht sõnakestki enam! Tule minu rinnale, ühtki halba sõna ei kuule sa enam... Ma võtan sind vastu endise armastusega. Mis puutub sinu tulevikku, siis räägime sellest sõbralikult; — ausõna, ei ühtki etteheidet! Neid ei ole enam sugugi tarvis. Oota minult ainult hoolitsemist ja kõige südamlikumat abi. — Tule, tule oma isa truule südamele.

Beethoven.

Sõida selle kirja saades kohe koju.”

Ja adressil prantsuse keeles:

„Kui sa ei sõida, tapad sa minu.”

„Ära valeta,” palub ta, „vaid jää alati minu heaks pojaks! Milline hirmus dissonants oleks, kui sa mulle tasuksid silmakirjalikkusega, nii kui mulle seda tahe-takse tõendada!... Ela hästi! See, kes küll pole sulle elu annud, kuid kes seda sinus on püüdnud alal hoida ja kes suurema, kui isa armastusega võttis enda peale kõik võimalikud mured sinu kõlbmise arenemise eest, tule sind südame põhjast käia ainult headuse ja õigluse teed.

Sinu ustav, hea isa.”

Beethoven tahtis oma vennapoega, kel oli küllalt mõistust, valmistada ülikooli vastu, kuid pidi jätma need kuu hellitatud mõtted. Sest õppimise asemel käis Karl mängupõrgutes ja tegi võlgasid.

Kurb nähtus, mis palju sagedamini ette tuleb, kui seda harilikult arvatakse.

Selle asemel, et kasu saada, tegi onu vaimline suurus talle ainult halba, äritis teda ja tõukas tema kangekaelsusesse, nagu ta seda väljendas hirmsas lauses, mis seda musta hinge kõige selgemini ise-loomustab: „Mina muutusin halvemaks sellepärast, et minu onu tahtis, et ma saaksin paremaks.”

Ta läks nii kaugele, et 1826. a. suvel endale püs-toliselt pähe lasi. Kuid sest ta ei surnud, vaid see juh-tumus sai Beethoveni surma põhjuseks: ta ei toibunud

kunagi sellest hirmsast pörutusest. Schindler, kes teda sel ajal nägi, ütleb, et ta järsku muutus just kui seitsmekümne aastaseks vanakeseks, — murtunuks, jõuetuks, tahtevõimetuks.

Karl sai aga terveks ja elas edasi seks, et valmistada onule uusi kannatusi kunni tema surmani.

Ja selle raske mure koorma all olles hakkab Beethoven ülistama Rõõmu.

See oli tema unistus terve eluaeg. 1793. a. mõttes ta juba sellele Bonnis. Tervel eluajal tahtis ta rõõmule kiituselaulu laulda ja sellega kroonida üht oma suurteost. Terve eluaja kahtles ta, valides sellele hümnile lõpulikku vormi ja teost, kuhu selle oleks võinud mahutada. Ja aasta-aastalt lükkas ta selle töö edasi, olles alati juhitud oma kirede ja melankoolia hoogudest. Ja ainult viimisel päeval teostas ta selle oma üheksandas sümfoonia Schilleri sõnadega.

Kuid selle eest millise suurusega!

Silmapiilgul, kui Rõõmu teema ilmub esimest korda, vaikib orkester järsku. Ootamata vaikus

annab laulu algusele salapärase ja jumaliku iseloomu. Ja see on ka õige: see teema on tõesti — Jumal. Rõõm laskub taevast alla ja oma kerge hingeõhuga vaigistab ta kannatusi.

Kui see teema hiljem muudest häältest läbi läheb, ilmub ta esiteks bassides tõsisena ja pisut rusutuna. Ent järk-järgult vallutab Rõõm terve elu.

Rõõmule-võitjale järgneb usu-rõõm, siis püha hõiskamine ja armastuse värin. Terve värisev inim-kond sirutab käed taeva poole ja tormab võimsate hõigete saatel Rõõmule vastu ning surub ta oma südamele . . .

Kuid tolleaegne Viini seltskond, kes oli vaimustatud Rossini ja Itaalia ooperist, ei mõistnud titaani suurteost.

Sellest haavatud ning kurvastatud Beethoven tahtis asuda Londoni ja seal oma 9-dat sümfooniat teie kanda. Nii kui 1809. a., palusid ka nüüd mõned suursugu sõbrad teda kodumaalt mitte lahkuda.

(Järgneb.)

Kontsertide ülevaade.

Tänavuse kevade harukordselt ilusad ilmad hakkasid varem kui tavaliselt rahvast umbsist kontserdiruumidest eemale hoidma ja teda meelitama vabasse loodusse kuulama tärkava looduse kevadsümfoonia. Seepärast oli karta, et meie üldise kriisi eel tugevasti kannatanud muusikahooaeg lõpeb viirelalt ja loiult. Kuid veel viimasel silmapilgul külastasid Tallinnat kolm esimese järgu kuulsust, kes sünnitasid oma kontsertidega vaibuvale muusikahooajale ilusa, kõlava täiskadentsi. Need kuulsused, kes peaaegu ühel ajal Tallinnas viibisid, olid tallinlastest armastatud pianist Nikolai Orloff, kuulus Vene koloratuurlauljanna Lydia Lipkovski ja kuulsusega viiulimängija Bronislav Hubermann.

Lydia Lipkovskist kui kontsertlauljast kirjutasime juba minevases numbris tema esimese kontserdi puhul. Teise kontserdi tulemused kinnitasid peajoontes meie väidet, et Lipkovski eriala ei ole mitte kontsertlava, kuigi ta ka siin stiilse ettekandega veetleb, vaid ooper, kus ta suured näitleja anded saavad vabalt mõjule pääseda. Seda kiinnitas ta ka oma suurepäraselt ettekantud Violettaga „Estoonia“ ooperis.

Nikolai Orloff on juba mitu korda varem Tallinnas esinenud ja oma harukordse mänguga Tallinna kontsertpubliku lemmikuks saanud. Ka seekordne kontsert möödus suure menu ja edu tähe all, nii et tormilisteks ovatsioonideks kujunenud applodimentidele ei tahtnud lõppu tulla.

Bronislav Hubermanni vastu, kelle nime ümbritseb ülemaailmise kuulsuse kõla, tunti muidugi kõige elavamalt huvi. See huvi oli ka põhjendatud: Hubermanni esinemine oma kahel kontserdil oli meie kontsertpublikule harukordseks ja tõsiseks naudinguks. Ta kolossaalne tehnika ühes kunstikõrge tõlgitsemisega valdas kuulajate kogu ja pani nende hinged viiuli sütitavatele helidele kaasa helisema.

Lühidalt, — Lipkovski, Orloff ja Hubermann olid ilusaks lõpuakkordiks meie tänavusele muusikahooajale, mille muljete all jääme ootama uut, mis, tahaks loota, saaks parem tänavusest.

*Kuulus koloratuur-sopraan
Lydia Lipkovski
andis hiljuti Tallinnas kaks kontserti ja esines
„Estoonia“ ooperis suure eduga.*

Kroonika.

Kodumaa.

Koorijuhtide päev ja kooli lauluõpetajate kongress juunikuus Tallinnas.

Koorijuhatajate päev, mis lihavõtte pühade ajal sellepärast pidamata jäi, et maakoolides pühade vahetega ei olnud, peetakse Lauljate Liidu korraldusel 15. juunil Tallinnas.

Koorijuhatajate päevale järgneb 16. ja 17. juunil kooli lauluõpetajate kongress.

Kuna suur osa meie koorijuhtidest on kooli lauluõpetajad ja samal ajal ka kodumaa kõstritel Tallinnas üldkoosolek on, siis on koorijuhatajate päevale suurt osavõtjate hulka loota.

Nii koorijuhatajate päeval kui ka lauluõpetajate kongressil esinevad referentidena ja seletuseandjatena meie parimad vastavate alade eriteadlased, mispärast mõlemilt viljakat tööd võib loota.

Narva Meestelaulu seltsi segakoor

kavatseb suviste pühade ajal Jõhvis kaks kontserti anda, — üks a capella lauludega ja teine oratooriumi ettekandega.

Meie lehe kaastööline P. Ramul

sõitis neil päevil väljamaale, et osa võtta Praagas korraldatavaist „Rahvusvahelise uue muusika seltsi“ muusikalistest pidustustest, Leipzigi kokkutulevast rahvusvahelisest muusikateaduslikust kongressist ja muudest väljamaa muusikaelu suursündmustest. Oma reisumuljetest hakkab hra Ramul meie lehele kirjeldusi saatma.

Tallinna konservatooriumi esimene lend.

Tallinna kõrgem muusikakool, mis juba kuus aastat töötanud ja käesoleval aastal konservatooriumi õigused sai, laseb tänavu kevadel välja esimese lennu noori muusikajõudusid.

Esimesist lõpetajaist on 4 klaveri-, 2 orel- ja 2 puhkpillimängijat, nimelt prl. E. Teige, hra S. Schultz ja prl. A. Ponomarjev prof. A. Lemba klaveriklassist, pr. S. Lukk prl. Segali klaveriklassist, hrad J. Jürgenson ja P. Laja hra A. Topmani orelklassist, hra A. Köheli prof. J. Tamme metsasarveklassist ja hra A. Simson hra Lukki klarnetiklassist, — kokku 8 lõpetajat. Kooliaasta lõpul korraldati „Estonia“ kontsertsaalis pidulik aktus, kus noored kunstnikud ettekannetega esinesid.

Soovime noortele kunstnikkudele omalt poolt õnne ja jõudu viljakaks tööks Eesti muusikapöölul.

Kultuurkapitaali helikunsti sihtkapitaali valitsus moodustatud ja juhatus valitud.

Nagu eelmises numbris teatasime, kinnitas vabariigi valitsus hiljuti Kultuurkapitaali sihtkapitaalide valtsemise määrused, mille järele helikunsti sihtkapitaali valitsemisest võtavad osa Eesti Akadeemiline Helikunstnikkude selts 4 esitajaga, Eesti Lauljate Liit 4 esitajaga ja Tallinna ning Tartu konservatooriumid kumbki ühe esitajaga. Vastavalt nendele põhimäärustele on Eesti Akadeemiline Helikunstnikkude selts helikunsti sihtkapitaali valitsuse liikmeiks valinud J. Aaviku, A. Kapp'i, prof. A. Lemba ja P. Ramuli; Eesti Lauljate Liit — J. Helila, A. Kasemetsa, J. Reinthali

ja K. Türrpu, Tallinna Konservatoorium prof. J. Tamme ja Tartu konservatoorium A. Niemanderi, kokku 10 liiget.

2. mail pidas sihtkapitaali valitsus haridusministeeriumi ruumides oma esimese koosoleku, millest kõik eelnimetatud 10 liiget osa võtsid. Koosoleku päevakorras olid juhatause ja Kultuurkapitaali nõukogu liigete valimised.

Juhatusse valiti: esimeheks prof. J. Tamme, abiesimeheks J. Aavik, sekretääriks J. Helila ja kassahoidjaks prof. A. Lemba.

Kultuurkapitaali nõukokku valiti helikunsti sihtkapitaali valitsuse esitajaks prof. J. Tamme ja J. Aavik ja nende kandidaatideks A. Kasemets ja K. Türrpu.

Ühtlasi võeti haridusministeeriumilt vastu kõik helikunsti sihtkapitaali puutuv kirjavahetus, mis senni ministeeriumile saadetud.

Seega on siis kultuurkapitaal juriidiliselt tegevust alustanud, kuna esimesi tegelikke tagajärgi enne juunikuud ei või oodata.

Suvmuusika Tartus ja Tallinnas.

Tartus on suviseid sümfoonia kontserte korraldanud mitu aastat järgemööda „Vanemuise“ selts. Möödunud aastal andsid aga sümfoonia-kontserdid „Vanemuisele“ nii suure puudujäägi, et „Vanemuine“ eeltuleval suvel ei julenud enam kontsertide korraldamist oma peale võtta. Et Tartut mitte hoopis ilma suvmuusikata jätta, tegi „Vanemuise“ selts Tartu konservatooriumile ettepaneku tänavuste suvekontsertide korraldamist oma peale võtta. Konservatoorium oli sellega nõus ja on kuuldavasti juba asunud orkestri kokkuseadmisele. Kontsertide puudujäägi katteks on Tartu linnavalitsus lubanud 100.000 marka toetust, vabastades ühtlasi kontserdid lõbususmaksust, kuna „Vanemuise“ selts annab oma aia, valgustuse ja noodid hinnata tarvitada ja peale selle veel toetust 50.000 marga suuruses summas. Peale selle on veel mitmed rahaasutused lubanud tarvilisel korral toetust anda.

Et kontsertide muusikalist külge mitmekesisemaks ja huvitavamaks teha, et palgata orkestrile alalist juhatajat, vaid juhutama kutsutakse kordamööda kõik meie orkestrijuhid ja peale selle veel mõned juhid Soomest, Lätist ja mujalt.

Seega on siis Tartule hea suvmuusika kindlustatud.

Samal ajal on aga pealinnalaste väljavaated hea suvmuusika saamiseks hoopis nõrgad.

Suvisest sümfoonia-orkestrist ei ole pealinnalastel enam mitme aasta jooksul aimu olnud. Selle asemel korraldati viimaseil aastail linnavalitsuse ettevõttel Harjuvärava mäel Sõjaministeeriumi orkestri poolt maksuta kontserte, mis küll teatud meelelahutussuutsid pakkuda, kuid mida sümfoonia kontsertidega ei saa võrreldagi. Tänavu suvel ähvardab Tallinna linnavalitsus pealinnalasi isegi sellest muusikast ilma jätta, kuna see mõne sajatuhande marga ümber kulu nõuda. Selle asemel kavatseb ta Harjuvärava mäe ühes hoonetega mõnele einelauapidajale välja rentida tingimusega, et see omal kulul vähemalt 18 (!) mehelise orkestri pealinnalasi maksuta lõbustama paneks.

Õnnelikud tartlased, kes saavad sümfooniat nautida sel ajal, kui pealinnalased peavad endid laskma 18-mehelisest einelaua orkestrist maksuta „lõbustada“.

Viljandis uus organist.

Hiljuti valiti Viljandi Pauluse kiriku uueks organistik sennine Tallinna katoliku kiriku organist Elmar Rossmann.

Uuele kohale asumise puhul andis ta 1-sel Lihavõtte pühal Pauluse kirikus esimese orelikontserdi, mis oli viljandlasile üle hulga aja meeldivaks harulduseks.

Kirikukoor" II. ilmunud.

Märtsi algul ilmus ev. lut. kirikulaulu komisjoni väljaandel vaimulikkude koorilaulude kogu „Kirikukoor“ II. Selles kogus, mis 10 laulu kantamise ajaks ja ülestõusmise pühaks sisaldab, on esitatud järgmised komponistid: J. Haydn, J. Ch. Weeber, Fr. Hegar, D. Bortnianski, J. H. Kolle, H. G. Nägeli, C. H. Graun, J. S. Bach, K. Törnpu. Sõnad on J. Riomarilt. See on teine sellesarnane väljaanne. Esimene ilmus teatavasti jõulupühiks ja sisaldas jõulu- ja aastavahetuse aja laulusid.

Väljamaa.

Soome noor helilooja A. Merikanto Saksamaal auhinna omandanud.

Mainzi muusikakirjastusäri „B. Schott ja pojad“ poolt kuulutati läinud aasta kevadel rahvusvaheline võistlus kammermuusika stiilis kirjutatud kontserdi peale välja. Aastase tähtsaja mõeldumisel oli hiljuti võistlevaile helitöödele auhindade määramine. 103-st sissetulnud helitööst tunnistati vastava komisjoni poolt auhinna väärilisteks viis, nende seas ka Soome noore helilooja Aarre Merikanto kontsert viiulile, klarnetile, metsasarvele ja keelpillide sekstetile. Aarre Merikanto on alles noor algaja helilooja ja isegi Soomes senni tunnustamata. Seda suurema rõõmuga tervitatakse nüüd selle uue heleda tähe ilmumist Soome muusika-taevasse.

Teisteks auhinnasaajaiks sellel võistlusel olid P. Dessau Berliinist, E. Toch Viinist, H. Wunsch Berliinist ja endine Peterburi konservatooriumi professor Aleksander Tsherepnin, praegu Monte Carlos.

Kõik auhinnad olid ühesuurused.

Tuntud Soome orkestrijuhth prof. Robert Kajanus juhatab hiljuti norralaste kutsel Norras, Bergeni ja Oslo linnades sümfonia kontserte. Kontsertide eeskavas olid ka mitmed Soome helitööd, mis said suure menu osalisteks.

Ungari muusikaakadeemia 50-nes aastapäev.

Laupäeval 2. mail pühitses Ungari muusika-akadeemia Budapestis oma 50-dat aastapäeva. Selle puhul oli akadeemiale saadetud palju tervitustelegramme igast ilmakaarest. Muuses saatsid jubilaarile tervitusi ka Tallinna konservatoorium ja Eesti-Soome-Ungari liit Tallinnast.

Ungari muusika-akadeemia on täieõigusline kõrgem õppeasutus, kus paljud tähtsamad Ungari muusikategelased oma hariduse omandanud. Akadeemia esimeheks juhatajaks oli kuulus helilooja ja pianist Franz Liszt keda nii sakslased kui prantslased püüavad omaks nimetada, kuid kes tõeliselt oli ungarlane.

Akadeemia juubelpäeva puhul asutas Ungari haridusministeerium nimetatud akadeemia juure vabakohad kahele Eesti ja kahele Soome muusika-õpilasele, et seega kaasa aidata Soome-Ugri hõim-rahvaste kultuurilisele lähenemisele.

Läti kultuurkapitaali suur toetus Th. Reiteri laulukoori kontsertreisule.

Riia ajalehe „Latvija“ teate järele on Läti kultuurkapitaali valitsus määranud Theodor Reiteri kuulsale laulukoorile 500.000 Läti rubla (umbes 600.000 Emk.) toetust suvel nimetatud koori poolt ettevõetava väljamaa kontsertreisule kuldade katteks. Kontserte kavatseb koor anda Stokholmis, Kopenhagenis, Pariisis, Londonis jne., et nendele Euroopa kultuuri keskkohadele tutvustada Läti muusikat. Kooriga sõidab kaasa erikirjasaatja ajakirjanik P. Grusna, kes hakkab Läti lehtedele kontsertide üle sõnumeid saatma.

Nii hoolitsevad meie naabrid oma muusika pro-pageerimise eest väljamaal.

Mäletatavasti andis Th. Reiter oma kooriga läinud aastal Estoonias ühe kontserdi, kus tallinlastel oli võimalus sellega tutvuneda, kui haruldaselt-viimistletud; distsiplineeritud ja rikkaliku valitud häälema-terjaaliga varustatud laulukooriga.

Läti natsionaaloperi peadirektoriks Th. Reiter.

Läti vabariigi valitsus kinnitas hiljuti Läti natsionaaloperi peadirektoriks sennise sama teatri direktori Th. Reiteri ja direktiooni liikmeiks helilooja A. Kalnini ja pianisti P. Schuberti.

Th. Reiter on ka tallinlastele tuntud kui hea orkestri- ja koorijuhth.

Läti ooperi primadonna Brechmann-Stengel.

gastrolleeris hiljuti Leedu riigiooperis Kaunases ooperites „Tosca“ ja „Carmen“ ning sai seal väga suure menu osaliseks.

Londoni raadiojaama sõnum Eesti VIII laulupeo üle.

Märtsikuus peeti Londoni raadio saatejaamas kõne Eesti üle, milles eriti toonitati meie viimase (VIII) üldlaulupeo suurt tähtsust ja ootamata head kordaminekut. Kõne lõpul kanti ette ka Eesti riigi hümn. Kõne ja ettekanne olid kuuldavad ka Tallinna vastuvõtte aparatuurides.

Kuulus viiulikunstnik Leopold Auer 80-aastane.

Kuulus viiulikunstnik ja -õpetaja Leopold Auer, keda ka tallinlased tunnevad tema kontsertidest „Estoonias“, pühitses hiljuti Ameerikas, kus ta praegu asub, oma 80-aastast sünnipäeva. L. Auer on sündinud Veszpremis, Ungaris, seega rahvuselt ungarlane. Viulimängu õppis ta esiteks Ridley Kohne juures Budapestis, siis Jakob Danti juures Viinis ja lõpuks maailmakuulsale Joseph Joachim juures. 1868. a. kutsuti ta Peterburi konservatooriumi viiuliprofessoriks ja Vene keisri solistik. 1887—1892. a. juhatab ta Vene keiserliku muusikaseltsi kontserte. Ehamline revolutsioon sundis Auerit oma teisel kodumaalt — Venemaalt — põgenema. Tervet oma varandust enamlastele jättes puges ta Ameerikasse, kus viiulitundidega omale ülespidamist teenib.

Aueri koolist on aastate jooksul terve rida ilma-kuulsaid viulimängijaid välja tulnud.

Nooremaist, kes praegusel ajal Euroopas ja Ameerikas üldise kuulsuse omandanud, oleks nimetada Mischa Elman, Efrem Zimbalist, Jascha Heifetz, Kathleen Parlov, Cecilia Hansen ja mitmed muud.

Londonis ligi 15-tuhat muusikaõpetajat ja -solisti.

Nagu „Musical Courier“ teatab, on praegusel ajal Londonis 10.734 muusikaõpetajat, 2000 viiulisolisti ja 1930 soololaulat, kokku ligi 15.000-hingeline muusikute pere. Páris soolidne kogul

Rahvusvaheline muusikateadlik kongress Leipzigis.

4.—8. juunini peetakse Leipzigis rahvusvaheline muusikateaduslik kongress. Ühel ajal kongressiga korraldatakse Leipzigis vanas raekojas ka muusikateaduslik näitus, kus väljapanekule tulevad kõik muusikateaduse erialasse puutuvad esemed: käsikirjad, raamatud, asjad jne.

Tuntud orkestrijuh G. Schneevoigt

on kutsutud Düsseldorfis linnaorkestri juhatuse poolt juhatama nelja uut helitööde kontserti.

Beethoveni 9-da sümfoonia

esimesest ettekandest Saksamaal möödus. 1. aprillil sada aastat. Selle puhul korraldati juubelipäeval Frankfurthis Maini ääres, kus ka esimene ettekanne sündis, pidulik Beethoveni kontsert 9-da sümfooniaga aukohal.

Gogoli „Revident“ ooperiks.

Saksa helilooja Berthold Goldschmidt lõpetab uue koomilise ooperi, mille libretto on kokkuseatud Gogoli tuntud komöödia „Revidendi“ järele.

Rootsi helilooja Andreas Hallén †

Stokholmis suri möödunud kuul tuntud Rootsi helilooja ja orkestrijuh Andreas Hallén ligi 80-ne aasta vanuses. Mõned Halléni koorilaulud on ka Eesti keele tõlgitud ja meie kooride poolt lauldud.

Itaalia helilooja Enrico Bossi †

Hiljuti suri Itaalias tuntud helilooja Enrico Bossi 64 a. vanuses. Bossi sündis 1861. a. Saalos, Itaalias organisti pojana. Muusikat õppis esiteks Bologna muusikalitsemis ja siis Milano konservatooriumis. Selle järele oli Neapoli konservatooriumis orelipetajaks, siis Veneetsias ja 1902.—1912. a. Bologna lütseumi juhatajaks.

Heliloojana on Bossi Euroopas hästi tuntud. Tema tähtsamad teosed on suur Requiem ja oratoorium „Kadunud paradiis“. Peale selle on ta loonud kolm muusikalist draamat, müsteeriumi ja suure hulga orel-, orkestri-, koori- ja muid vähemaid töid. Itaaliale on tema surm uueks kaotuseks pärast Puccinit.

Kairos, Egiptuses

kavatsetakse ooperisi, millede tegevustik sünnib algupärandite järele Egiptuses, ette kanda lahtise taeva all püramiidide juures kuu valgusel. Esimesena tuleks ettekannde Massenet' ooper „Thais“, mille juhatajaks on kutsutud kuulus helilooja Mascagni, teiseks — Verdi „Aida“.

Moskva ooperi juhatajaks sakslane Otto Klemperer kutsutud.

Moskva suure ooperi juhatajaks kutsuti kolmeks aastaks sennine Wiesbadeni ooperi dirigent Otto Klemperer. Klemperer juhatas hiljuti Peterburis kaht filharmoonia seltsi sümfooniakontserti. Esimesel oli suur edu kuna teine publiku puudusel täiesti äpardas.

Peterburis „akadeemiline“ laulukoor asutatud.

Läinud aastal asutati Peterburis „Akadeemiline laulukoor“ Klimovi juhatusel. Koor on mitmel kontserdil esinend. Eeskavas tähtsal kohal n. n. revolutsioonilised laulud, mis määratud laiale massile.

Helilooja-modernisti Stravinski

helitööde ettekanded Lääne-Euroopas mööduvad harva skandaalita. Mitmel pool on isegi ette tulnud tõsisid kokkupõrkeid Stravinski muusika austajate ja modernismi vastaste vahel. Nii oli Viinis hiljuti jälle suur skandaal filharmoonia kontserdil Stravinski teose „Sacre du Printemps“ ettekandel, kus publiku vile, trampimise ja kisa pärast ühelt poolt ja tormiliste aplodimentide pärast teiselt poolt tuli ettekanne mitu korda katkestada.

Kuulus klaverimängija
Nikolai Orloff.

Andis hiljuti Tallinnas kaks kontserti.

Marie Kurenko ja Sergei Orloff Saksamaal.

Koloratuurlauljanna Marie Kurenko ja pianist Sergei Orloff, kes Tallinna kontsertpublikule väga armsaks saanud, kontserteerivad praegu Saksamaal suure eduga.

Teated laulupidudest ja laulupäevadest.

Võru-Petseri maakondade ühine laulupidu

on 4. ja 5. juuli peale kindlaks määratud. Senni on laulupeole ülesannud umbes 50 koori 1000 lauljaga.

Otepää kihelkonna laulupäev.

Otepää Haridusseltsi korraldusel peetakse käesoleval suvel 5. juulil Otepääs kihelkonna laulupäev. Laulupäeva kohaks on valitud ajalooline Otepää linnamägi. Senni on laulupäevale ligi 400 lauljat ülesannud. Ettevalmistused on täis hoos ja 7. ning 28. juunil korraldatakse kooridele üldharjutused.

Helme kihelkonna laulupäev.

Jaaniapäeval korraldatakse Tõrva alevis Helme kihelkonna laulupäev, mille puhast sigisetulek läheb vabadussõjas langenud sõduritele-helmelastele mälestussamba püstitamiseks. Senni on end üles annud juba 300 laulja ümber.

Valgamaa laulupäev.

Lauljate Liidu volikogu vastava otsuse põhjal pidid Lõuna-Eesti väikesed maakonnad — Võru, Valga, Petseri — maakonna laulupidude korraldamistes ühinema ja oma esimese ühise laulupeo käesoleval suvel Võrus pidama. Mitmesugustel põhjustel leidis aga Valga maakond, et ühise laulupeo pidamine pole neile küllalt soodus ja palus oma esitaja kaudu luba sellest loobuda ning Valgas iseseisvat laulupäeva toime panna.

Lauljate Liidu volikogu tunnistas esitatud põhjused kaaluvaks ja andis Valgale vastava loa.

Sellega kooskõlas on Valga laulupäeva korraldamistöödega, mis juba mõne aja eest algasid, nii kaugele jõutud, et laulupäev on 13. ja 14. juuni peale kindlaks määratud.

Laupäeval, 13. juunil on Jaani kirikus vaimulik kontsert ja pühapäeval, 14. juunil kell 3 p. l. ühendatud kooride kontsert „Säde“ aias. Senni on laulupäevale üles annud 21 laulukoori üle 800 lauljaga, neist 5 laulukoori teistest maakondadest. Juhatajaks on kutsutud Simm Tartust ja Tuvikene Helmest.

Põltsamaa IV. laulupäev

peetakse L. M. S. „Leelo“ korraldusel 24. mail s. a. Põltsamaa ühisgümnaasiumi pargis. Eeltöödega alati 1924. a. sügisel, millal laulud valiti ja kooridele kätte saadeti. Eeskavas on ettenähtud:

1. Kõne.
2. Segakoori laulud:
Kannel — A. Thomson.
Meeste laul — M. Mermann.
Karjapoiss — J. Aavik.
Varas — R. Tobias.
Ei ole unenägu see — A. Läte.
Mu Eestimaa — K. Türrpu.
Põhja vaim — M. Saar.
Koit — M. Lüdig.
Karjase püha — Hannikainen.
Teretus — J. Aavik.
3. Muusikakoos.
4. Lastekoori laulud:
Mu isamaa on minu arm — A. Kunileid.
Mu kodune kohake — A. Kapp.
Pulmalaul — M. Saar.
Häü lahke lapsukene — J. Aavik.
Tutu lutu — M. Hermann.
5. Üksikute kooride esinemine.

Osavõtjaina on end senni üles annud üle 600 tegelase. Laulude õppimisega ollakse hoolsasti ametis.

Laulupäeva algus 24. V. 25. kell 15. Peaproov hommikul.

Pärnumaa ühendatud pasunakooride muusikapäev on 20. ja 21. juuni peale kindlaks määratud. Muusikapäeva ettevalmistused on täies hoos.

Tartu noorte-püha

eeltööd on täies hoos. Üldkooride laulud on juba välja valitud, noodid paljundatud ja osavõtjailde kätte saadatud.

Üldkooride eeskavasse on võetud:

1. M. Hermann — Noore kotka laul,
2. M. Saar — Oh kodumaa,
3. A. Kapp — Mu süda,
4. M. Lüdig — Sää! kord kasvab,
5. A. Läte — Miks nii mures minu süda ja
6. J. Aavik — Karjapoiss.

Noorte püha peetakse koolitööde lõpul Tartus.

V. ülevirumaaline noorte laulu- ja spordipidu Rakveres.

Nagu varemmailgi aastail, nii peetakse ka tänava suvel Rakveres ülevirumaaline laulu- ja spordipidu. Pidupäevadeks on määratud 6. ja 7. juuni ja pekohaks endiseit Rakvere rahvamaja aed.

Pidust võtab osa 51 lastekoori umbes 2000 lauljaga. Pidukõnelejaks on palutud minister K. Ast.

Noorte püha Rāpinas.

Neljas ülevõrumaaline Noorte püha peetakse Rāpinas suvistepühade ajal. Tegelikult korraldatakse on Rāpina ühis põllumajandusliku gümnaasiumi õpilaste ring. Noorte pühast osavõtma on palutud peale maakonnas asuvate kesk- ja algkoolide ka Petseri keskkool. Noorte püha üldkavas on peale muude ettekannete ja spordivõistluste ka ühendatud kooride laul. Eeskavasse on võetud segakoori ja lastekoori laulud. — Segakoori laulud, mis on ettenähtud keskkoolide ühendatud kooridele ettekandmiseks, on järgmised:

1. Teretus — J. Aavik.
 2. Nooruse unenägu — M. Hermann.
 3. Kena kevade — M. Saar.
 4. Mu Eestimaa — K. Türrpu ja
 5. Kuldne kuju — A. Läte.
- Ühendatud lastekoorile on võetud:
1. Juss oli väike peremees — J. Aavik.
 2. Ärge riiege — A. Kapp.
 3. Ellerhein — F. Saebelmann ja
 4. Marjule — M. Saar.

Teated laulu- ja muusikakooride tegevusest.

F. Mendelssohni oratoorium „Paulus“ Tallinna kooliõpilastele.

Tallinna linna koolivalitsuse korraldusel kanti ette pühapäeval, 3. mail „Estonia“ kontsertsaalis Estonia Muusika Osakonna segakoori poolt hra J. Aaviku juhatusel F. Mendelssohni oratoorium „Paulus“ Tallinna kooliõpilastele. Muusikaarmastajat noorust oli saal täis kogunud ja ettekannet kuulati suure huviga.

Tallinna „Estonia Muusikaosakonna“ segakoor

külastas 10. skp. Tartut ja kandis seales Pauluse kirikus ette F. Mendelssohn-Bartholdi oratooriumi „Paulus“. Oratooriumit juhatas J. Aavik ja kaastegevad olid P. Brehm-Jürgenson (sopraan), K. Viitol (bariton), N. Põlluaas (tenor) ja „Estonia“ ooperi orkester.

Tallinna Meestelaulu seltsi meeskoori kontsert Tartus

„Vanemuise“ saalis 26. aprillil õnnestus kõigiti hästi ja kõik ettekanded võeti rohkearvuliste kuulajate poolt väga soojalt vastu. Koorile annetati Tartu Meestelaulu seltsi poolt ilus loorberpärj ja juhatajale hra Türrpule lillesid. Eeskavas olid Soome heliloojate laulud.

L. Cherubini „Requiem“ ettekanne Võru „Kandlis“.

Võru „Kandli“ seltsi ja õpetajate seminaari õpilaste ühendatud segakoori poolt kanti 7. skp. Võru lutheriusu kirikus L. Cherubini kuulus „Requiem“ ette. Ettekanne läks orkestri saatel ja seda juhatas seminaari muusikaõpetaja K. Pütsepp.

Akadeemiline meeskoor Tartus.

Läinud sügisel asutati Tartus akadeemiline meeskoor, mis praegu üksi üliõpilastest koosneb. See on täiesti uus kogu, — uus mitte ainult oma juhatuse ja lauljate poolest, vaid uus ka oma tegevuskava, töötamisviisi ja sihtide poolest. Koori sihiks on kujuneda aastate jooksul kooriks, kuhu kuuluksid mitte üksi üliõpilased, vaid ka ülikooli lõpetajad, kes Tartu asuma jäävad, kuid sealjuures oma koorilaulja oskuse üliõpilastena akadeemilises meeskooris on omandanud. See asjaolu peab ühtlasi kaasa aitama koori kokkuseadet pikaajalisemalt püsivaks teha. Tähtsaks laulutehnoloogiliseks nõudeks on akadeemilises kooris kooslale eel käivad hääle tarvitamise harjutused. Iseenesest mõista pole võimalik lühikese ajaga ja pealegi kooris häält täielikult seada, kuid siiski võib palju tähtsaid näpunäiteid anda hääle kunstiliselt kaunimaks ja hügieeniliselt vastupidavamaks tarvitamiseks. Just viimane asjaolu on eriti tähtis. Kui palju on koore olemas, kus hääle ära karjutud ja väsitatud hääle mõistmata tarvitamise tagajärjel. Rääkimata sellest, et niisugune laulmine alati muusikalisest maitsetusest ja labasusest tunnistust annab. Seepärast peab ka meil läbi lööma seisukoht, et kogu koori tuleb võtta teatavas mõttes solistina.

Edasi on koor omale ülesandeks teinud mitte võimalikult suurt kogu laulvaid üliõpilasi koguda, vaid ainult tõesti laulu ja muusika harrastajaid, kellel huvi ja tahtmine meie muusika kultuuri edasiviimiseks kaasa aidata, nagu see igal kultuurimaal haritud dilettantide ülesanne on. Ja nii ongi praegusesse akadeemilisesse meeskoori salk noori üliõpilasi kogunud, kelledel peale häälematerjaali nii mõnelgi ühtlasi õige silmapaistev muusikaline anne, kelle hulgas ka häid klaveri- ja viiulimängijaid leidub.

Kõige tähtsam on aga koori muusikaline tegevuskava, nii oma koori liigete eneste kui ka publiku muusikamaitse kasvamisele. Ja siin on koor omale põhimõtteks üles seadnud: meeskoorides meil kaua aega ainuvalitsenud „Liedertafeli“ stiilist täielik loobumine. Suurt rõhku panes eriti Eesti omapärasemaile ja paremale koorteos-tele, tahab koor pakkuda ka väljamaa komponistidest seda, mis seal kõrgeväärtuslikku.

Ka on koori ringkonnad oma tegevuskava mõttes seisukohal, et koor ei taha kompromissi teha suure hulga praegu vähenõudlikuks läinud maitsega, vaid tahab alati oma kontserte võimalikult ühtlase, kõrgema kunsti tasapinnal hoida. Koori juhatuse teab muidugi väga hästi, et praegune aeg mitte väga soodus ei ole kompromissita ja sihikindlalt kunsti alal töötamiseks. Kui ta on seda siiski julunud, siis lootuses, et sellele üstavaks jääb salkkond vaimustatud noori, keda toetab rahvuslikult iseteadvam ja kunstihuvidega rikkam osa Eesti seltskonnast.

Akadeemilise meeskoori juhiks on L. Neuman, üks meie paremaid koorijuhtidest ja lauluõpetajaist, kes pikaajalise väljamaal viibimise järele on asunud uuesti kodumaa muusikapõllule töötama.

Koori esimene esinemine oli kolmapäeval, 1. aprillil „Vanemuises“. Eeskava esimeses osas olid ainult 16.—18. aastasaja vaimulikud kooripalad ladinakeelse tekstiga, nimelt Palestrina, Lotti ja Mich. Haydni omad. Teises osas olid Eesti heliloojate Kunileidi, Läte ja Mart Saare laulud. Ku-

nileidilt „Mu isamaa on minu arm“ Koidula sõnadele, Lätelt kaks sõjalaulu ja Saarelt tervelt viis laulu.

Selle kuu algul esines „Akadeemiline meeskoor“ Tartus, Petseris ja Võrus kontsertidega, kõigil üks ja seesama eeskava, mille esimeses osas olid klassikalised ja teises M. Saare laulud. Koori esinemisest kirjutavad kohapealsed muusikaarvustajad õige kiitvalt.

Tartu meestelaulu seltsi tegevusest.

Tartu meestelaulu seltsi laulukoor töötab mõnda aastat J. Simmi juhatusel. Läinud aastal on koor esinenud 3 ilmaliku kontserdiga Tartus „Vanemuises“, 1 iseseisva vaimuliku kontserdiga Pauluse kirikus ja 1 kontserdiga Tallinnas „Estoonias“. Peale selle on koor osa võtnud 1 kontsert-jumalateenistusest Peetri kirikus, kahel korral õpetajate seltsi poolt korraldatud pidu-õhtust, Tartu vabastamise päeval toimepandud õhtust ja kontsert-miitingust iseseisvuse päeval. Koori ülesastumised on arvustajate poolt heatahtliku vastuõhtu leidnud. Kooris oli alguses 63 maksajat tegevliiget, kust aga läinud aasta teisel poolel mõned aja puudusel või Tartust lahkumise tõttu on ära jääma pidanud, nõnda et praegune koosseis on 44—50 lauljat. Toetajaid liikmeid 126. Harjutusi peeti harilikult kord nädalas, kuna kontsertide eel ka sagedamini proovisid tehti.

Viimasel peakoosolekul valiti seltsi auliikmeiks ühel häälel heliloojad A. Läte ja K. Tärnu.

Uue laulukoori asutamine Pärnus.

Pärnu meri- ja kalameesteselts „Jahta“, kes endale hiljuti uued avarad ruumid soetas, tahab laulukoori, nimelt segakoori asutada. Koori juhatajaks on kutsutud Pärnus hästi tuntud koorijuht hra V. Prants. Uus koor tahab oma ümber eriti Pärnu noori koondada.

Kanepi laulu- ja mänguseltsi tegevusest.

Meile on saadetud ülevaade Kanepi laulu- ja mänguseltsi läinud aasta tegevuse kohta seltsi peakoosoleku andmeil, millest selgub, et selts on pidanud aasta jooksul 10 pidu, korraldanud üldhariduslikke kursusi ja ülal pidanud raamatukogu. Tulevase tegevuse kavas on ettenähtud elektri ja kino sisseseadmine seltsimajasse, lugemislaua avamine, näitemängu kursuste korraldamine, karskuse- ja spordi osakondade asutamine jne. Seega kõik väga head ja ilusad asjad, kuid mitte üht sõna laulust ega mängust, tegevuse kavas. Seltsi nime järele otsustades peaksid aga just need alad seltsi tegevuses aukohtal olemas.

Kaarma muusika- ja lauluseltsi kiratsemas.

Meile kirjutatakse Kaarmalt, et sealne muusika- ja lauluselts, mis alles 1922. a. sügisel asutati ja esimesel aastal heade tagajärgedega tegutses, olla viimasel ajal kiratsema lõõnud ja enesest väga vähe elumärke avaldanud.

Selle nähtuse põhjusena nimetatakse noorsoo üldist loidust igasuguse seltskondliku tegevuse vastu ja „palvevendade“ halvavat mõju.

Tahaks siiski loota, et niisugune loidus ainult ajutise nähtusena esineb ja et kohalised ärksamad tegeled peatselt asjale käed uuesti külge panevad ja oma eeskujuga ka muult loiduse rammestuse peletavad.

Eesti rahvalaulu-õhtu Kuresaares.

Meie muinasaegne rahvalaul, mille ilu värvin-gute mitmekesisusega, omapärase meeleolu peen-susega ja ainerikkusega uuemaaja luuletused ei ole jõudnud võistelda, on meie päevil unustusse uinumas. Oma kunstilise väärtuse poolest võib Eesti muistne rahvalaul küll kunstluulele eesku-juks olla ja Eesti laulu uude õitseage tõsta. — Meie klassikalise rahvalaulu äratuseks pidas Kaarma Suurevalla kõrgema algkooli juhataja Aleksander Jakson sama kooli saalis Kuresaares 3. mail pikema kõne, milles ta kuulajatele vanadel rahvaviisidel muistist luulet ette laulis, skandeerim-ist seletas ja üldse igakülgelt meie muinaslau-luga rahvast tutvustas. Selle järele kandsid kõ-neleja õpilased ligi 30 pikemat rahvalaulu lauldes ja skandeerivalt ette, tutvustades publikut muist-iste viiside laadiga ja skandeerimisega tegelikult. Õhtu kava oli ainult Eesti muinaslauluga täidetud. Suvel kävatseb hra A. Jakson Kuresaares suu-rema Eesti rahvalaulu päeva toime panna.

Lauljate Liidu teated.

Üleskutse kõigile laulukooridele.

Meie muusikakultuuri õige juhtimine nõuab ka-vakindlat ja organiseeritud tööd. Ei jõua me enda lauluoskuses kuigi kaugele, kui laulukoorid tegutsevad eraldatult. Üksiolek ei kähuta inimesi tööle, küll kasvatab ta aga loidust ja väärarvamisi laulukultuuri praegusest tasapinnast.

Laul meie kodumaal on olnud vahetumas ühen-duses rahvuskultuurilise arenemisega ja riikliku ülesehitamistööga. Vaevalt võib nimetada muud ettevõtet, mis oleks nii heast küljest ja nii suu-rejooneliselt meid välisriikidele tutvustand ja meie kultuurilisest eluõigusest tunnistust annud, kui seda tegi kogu riigi lauljate ühissetevõte — VIII. üldlaulupidu.

Seistes praegu IX. üldlaulupeo korraldustööde algusel (laulupidu peetakse 1928. aastal Vabariigi 10-aastase kestvuse mälestuseks), peab tunnistama, et selle hea kordaminek nõuab meie lauljailt jõu-pingutusi, mis üksikuile käiks üle jõu, kuid, mis ühiselt nii kergesti ületatavad.

Lauljate Liidu kui Eesti lauljaskonna keskkoha ümber on juba koondunud 100 laulukoori mitme-tuhande lauljaga. Kuid ühisest reast puuduvad veel paljud, mis asjaolu ei lase neid olla vää-riliseks lauljaspere liikmeiks. Seepärast kutsub Eesti Lauljate Liidu juhatus Teid üles Lauljate Liidu liikmeks astuma ja ühisel jõul töötama meie laulukultuuri arendamisel.

K. Türrpu,
E. L. L. esimees.
J. Mülber,
sekretäär.

„Muusikalehe“ I. aastakäik

on kõideltul müügil kõigis paremais raa-matukaupl. Hind paremas kõites noodil-sata Mk. 350.—, lihtkõites Mk. 320.—, noodilisa eraldi Mk. 150.—.

Lauljate Liidu liikmelle otse talitusest tellides parem kõide Mk. 250.—, lihtkõide Mk. 225.— ja noodilisa Mk. 100.—. Peale selle saatekuludeks „Muusikalehe“ eest Mk. 25.—, noodilisa eest Mk. 5.—.

Seda ja teist.

„Jazz“-muusika looja kolossaalne teenistus.

Läinud aastal Ameerikas „ülesleitud“ ja pöörase kiirusega seal kui ka Euroopas levinend n. n. jazz-muusika on sedasorti muusika tähtsamaile loojale saanud suureks tuluallikaks. Nii on tuntud Ameerika jazz-muusika looja Irving Berlin läinud aastal oma tööde eest saanud pool miljoni dollarit (umbes 185 miljoni marka) autori hono-raari.

Samal ajal otsivad aga korraliku muusika loo-jad oma töödele asjata kirjastajaid.

Ime-orel Londonis.

Ühte suuremasse Londoni kino-teatrisse on üles seatud uus orel, millel mitmed registrid sunnitavad uusi puht-kinolisi hääleefekte, näiteks tuule hulgu-mist jne. Ühtlasi on ka oreli üldine konstruktsioon mitmeti täielisem, kui senniseil, näiteks saab sellel staccato sama teravalt ja selgesti mängida, kui klaverilgi. Uus orel läks maksma 4000 naelstärilin-git (üle seitsme miljoni marga).

Vale ja puhas supp.

Beethovenile ei olnud midagi nii vastu-meelt, kui vale. Selles ei tunnud ta kunagi nalja. Kord kihutas ta tühise väikese vale pärast oma „wirtini“ päeva pealt minema. Kui daam, kes oli selle „wirtini“ Beethovenile soovitanud, viima-selt küsis, millest niisugune järsk lahtilaskmine tingitud, ütles Beethoven: „See sündis sellepärast, et ta mulle valetas. Ja kes valetab, pole puhta südamega ning niisugune inimene ei või ka ku-nagi puha staccato keeta.“

Kahemõtteline viisakus.

Omaval ajal kuulsalt Saksa dirigendilt Zelte-rilt küsis kord keegi „tema kõrgus“, kes oma viiulimängust kõrgel arvamisel oli, mis Zelter te-ma viiulimängust arvab. Zelter kuulas kannatli-kult ning ütles siis viisakalt: „Viiulimängijad ja-gunevad kolme liiki. Esimesse liiki kuuluvad need, kes hästi mängivad, teise need, kes hal-vasti mängivad ja kolmandasse need, kes su-gugi ei mängi. Teie kõrgus on juba teise liigini edasi jõudnud“.

Eestis tunti senni peaaesjalikult ainult Zimmer-manni vabriku muusikariistu, mispärast nende hinnad väga kõrgel seisid. Kauase otsimise järele kohtasin väljamaa kõige kuulsamat vabri-kut palju odavama ja parema kaubaga sellel alal.

PUHKPILLID

orkestritele 25—50% odavamad, mida tõendavad varemtegitjad. Saada ka keelpillid. Soovijaile saadetakse hinnakirjad. Intoneeritud ja häälede seatud harmooniumi keeled 225 mk. okt.; poleeritud tselluloid klaviatuurile 5 okt. 350 mk.

Ainuesitus Eestis

K/m. „ESTOONIA“ Kuresaares,
M. TREI.

Eesti Lauljate Liidu MUUSIKALEHT

algab 1925. aastaga oma teist aastakäiku.

Toimetus püüab uuel tegevusaastal, arvesse võttes läinud aastal selgunud vajadusi, Eesti muusikaelu kõigekülgselt valgustada ja selle edukale arenemisele hoogu anda. Eriti suurt tähelepanu tahab toimetus pöörda koorilaulu käsitavate küsimuste valgustamisele.

1925. aastal ilmub MUUSIKALEHT endiselt **kord kuus**, iga kuu 20. päeval, kus juures **igal numbril vähemalt 16-leheküljeline noodilisa kaasas on**. Seega saavad tellijad 1925. a. endise 6 vihu asemel **12 vihku**, kokku vähemalt **192 lhk. segakoori laule** lisana kaasa.

Et laulukooridele kättesaadavaks teha meie heliloojate paremaid laule ja seega **kergendada kontsertide** kui ka kohaliste **laulupäevade eeskavade kokkusaadmist**, otsustas Eesti Lauljate Liidu juhatus MUUSIKALEHE noodilisana annete viisi välja anda „Eesti koorilaulu antoloogiat“ nime all

„Eesti Lauluvara“,

mis sisaldab kõigi Eesti heliloojate paremaid ja lauletavamaid laule kronoloogilises järjekorras. Koguteos on kaunistatud heliloojate piltidega ja varustatud nende elulookirjeldustega ning ilmub meie parimate muusikameeste ja Eesti laulu tundjate — M. Saare C. Kreeki ja A. Kasemetsa, valikul ja toimetusel. Need nimed on paremaks tagatiseks, et MUUSIKALEHE tellijad tõesti suurevärtulise lauluvara lehega kaasa saavad, mis aasta lõpuks ilusa koguteose moodustab.

Paralleelselt lauludele noodilisades ilmub MUUSIKALEHE teksti osas **Eesti muusika ajalugu**, mis „Antoloogia“ ülevaatlikkust märksa selgitada aitab.

MUUSIKALEHELE on kaastööd lubanud järgmised heliloojad, muusikategelased ja kunstnikud: Juhan Aavik, mag. Joh. Aavik, Miina Hermann, A. Kalnin (Läti), A. Kapp, A. Kasemets, prof. Heikki Klemetti (Soome), C. Kreek, prof. Ilmari Krohn (Soome), A. Krull, R. Kull, P. Laja, H. Laksberg, A. Läte, prof. A. Lemba, Armas Maasalo (Soome), Leevi Madetoja (Soome), E. Mesiäinen, H. Meri, L. Neumann, M. Pukits, J. Paulsen, V. Peerna, P. Ramul, G. Reeder, M. Saar, J. Saar, J. Sahlit (Läti), J. Simm, A. Schmidt, Aino Tamm, prof. J. Tamm, V. Tamman, Tenno-Vironi, A. Topman, K. Tuvike, K. Tärnpu, A. Vedro, mag. O. Väisanen (Soome) ja teised.

MUUSIKALEHE väljaandjaks on EESTI LAULJATE LIIT.

Vastutav toimetaja ANTON KASEMETS.

Noodilisa suurenemise tõttu poole võrra, on Lauljate Liit sunnitud ka ajakirja hinda tõstma. Seega maksab MUUSIKALEHT 1925. a. ühes noodilisaga aast. 500 mk., poolaastas — 250 mk.

NOODILISA hind eraldi tellides — 250 marka aastas, 125 mk. poolaastas.

Aasta tellimisi võetakse vastu ainult alates jaanuari numbrist, samuti poolaasta tellimisi ainult kas 1. jaanuarist või 1. juulist.

MUUSIKALEHE üksik number ühes noodilisaga maksab 50 marka.

Toimetuse ja talituse adress: TALLINN, Müürivahe uulits nr. 16.

Lauluseltsid, koorijuhid, lauljad, koolid, õpetajad ja kõik laulusõbrad — tellige „MUUSIKALEHTE“ ja soovitage seda ka teistele! Sellega toetate Teie Eesti laulu.

Muusikalehe toimetus.